

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

АК – Праці 4-ї Української конференції з автоматичного управління «Автоматика-97»: Черкаси, 23–28 червня 1997 р. / Відп. ред. д.т.н., проф. А. А. Тимченко. Т.ІІ. Черкаси : ЧІТІ, 1997. 116 с.; Том ІІІ. Черкаси : ЧІТІ, 1997. 144 с.

МТФ – Загальні основи фізики: У 2-х книгах: Кн. 1. Механіка. Термодинаміка та молекулярна фізика : навч. посібник / І. Г. Богацька, Д. Б. Головка, А. А. Маляренко, Ю. Л. Ментковський ; за ред. Д. Б. Головка, Ю. Л. Ментковського. Київ : Либідь, 1998. 192 с.

ПК – Праці ІV Міжнародної науково-технічної конференції з телекомунікацій. НТК–Телеком–99. Одеса, 14–17 вересня 1999. 610 с.

Ф – Корсак К. В. Фізика: Для вступників до вищих навчальних закладів. 3-є вид. Київ : Либідь, 1995. 240 с.

ФА – Бугайов О. І., Мартинюк М. Т., Смолянець В. В. Фізика. Астрономія : пробн. підручник для 8 кл. серед. школи / за ред. проф. О. І. Бугайова. Київ : Освіта, 1996. 367 с.

V. Kukhareva-Rozhko, G. Diadiura. Metatext operator in scientific language. – Article.

Summary. Usage of metatext operators in scientific language is analyzed in this article. Obsolete syntactic constructions are reviewed in terms of their communicative expediency. It is noted that there is some original sociocultural mechanism of influence in the introductory part of scientific discourse.

Key words: scientific language, scientific and technical text, scientific style, metatext operator, communication model, one member sentence, textual competence.

УДК 821-2(71)Рига7Лист.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5682/2023/38/16>

Т. В. Шадріна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри культурології та українознавства

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

м. Запоріжжя, Україна

«ЧУЖИЙ СЕРЕД ЧУЖИХ» У П'ЄСІ ДЖОРДЖА РИГИ «ЛИСТ ДО МОГО СИНА»

Анотація. У статті розглядаються стратегії реалізації дихотомії «свій/чужий» у п'єсі канадського автора українського походження Дж. Риги «Лист до мого сина» крізь призму формування етнокультурної ідентичності.

Ключові слова: свій, чужий, інший, постколоніальний досвід, імагологія, ідентифікація, хронотоп, простір, мультикультуралізм.

У сучасному світі на тлі глобалізаційних соціокультурних змін відбуваються кардинальні зрушення в свідомості індивіда, що провокує зміщення акцентів із національної приналежності себе до невеличкої групи «собі подібних» аж до усвідомлення себе частиною всього людства. Це призводить до часткового «розмивання» національних культур, але водночас вмикається механізм самозбереження – нації консолідується навколо своїх культурних надбань у підсвідомому прагненні зберегти їх від «розчинення» в інших культурах. У такій ситуації на думку Г. Ковальової «актуалізована потреба в самовизначенні в системі соціальних зв'язків активізує пошук людиною груп, які допомогли б їй відтворити цілісність та упорядкованість зруйнованого світу, знайти відповідь на запитання «Хто Я?»» [1, с. 87]. Найчастіше такими групами стають (як не парадоксально – Т.Ш.) етнос та нація як найбільш сталі та стійкі спільноти, що здатні надати індивідам почуття психологічної захищеності. При цьому усвідомлення себе, окреслення меж свого «я» на думку науковців можливе лише у поєднанні з визначенням меж «іншого/інших». «Цей інший визначає її статус, стать, ім'я, ролеву участь у дії, належність до тієї чи іншої спільноти. Тому самоідентифікація неодмінно доповнюється відношенням «Яінші»» [1, с. 87].

У сучасному науковому дискурсі до категорій «свій/чужий» спостерігається посилена увага. Зазначена дихотомія стає предметом вивчення не лише в літературознавстві, а також у філософії, культурології, соціології, політології тощо. У літературознавстві опозиція «свій/чужий» є частиною імагологічного дискурсу, що вивчається в руслі компаративістики. Продуктивним є дослідження категорій свій/чужий крізь призму постколоніальних (Е. Саїд, Г. Бгабга, Т. Гундорова), постмодерністських (Ж. Ліотар, Т. Гундорова), феміністичних (С. де Бовуар, Ю. Кристева) студій. Як зазначає авторитетний український літературознавець Д. Наливайко, «Своє і Чуже, Свій і Інший виступають у сучасній імагології як взаємопов'язані й взаємопроникні світи, тут Інший – не лише опозиція Своему, а й спосіб та форма його присутності у світі» [2, с. 16].

Метою даної розвідки є вивчення стратегій реалізації культурної домінанти «свій/чужий» у п'єсі канадського автора українського походження Джорджа Риги «Лист до мого сина» через особливості часопросторових координат, проблеми формування ідентичності в мультикультурному соціумі, рефлексії постколоніального досвіду.

Однією із головних категорій імагології є так звана «етнокультурна ідентичність», що являє собою синтез національної, родової, соціальної, релігійної, культурної, мовної тожсамості [2, с. 15].

Свідоме сприймання індивідом культурних цінностей, моделей поведінки, менталітету певної соціокультурної спільноти, ототожнення себе з нею, оцінювання себе в порівнянні з наявними в ній стандартами й нормами становлять сутність культурної ідентичності. Поняття «свій» і «чужий», які традиційно протиставляються і є особливо актуальними в емігрантському дискурсі, виникають при невідповідності явищ іншої культури явищам, прийнятним в своїй. Зазвичай, як зазначає Т. Цимбал, «відчуття специфіки «свого» формується в процесі усвідомлення і розуміння сутності «чужого». При відсутності «чужого» немає потреби і в самоототожненні і окресленні власної культурної ідентичності» [6, с. 131]. Не можемо не погодитися із твердженням Т. Цимбал, що для іммігранта важливо не тільки включитися в нове соціокультурне середовище, але й зберегти власну національну ідентичність, що є запорукою уникнення особистісних деструкцій і допоможе вкоренитися на новому ґрунті [6, с. 131].

З огляду на прийняття/неприйняття іммігрантом нової культури, а також збереження чи відмову від рідної культури, дослідники традиційно називають чотири стратегії акультурації:

- 1) інтеграція – передбачає готовність поєднати елементи двох культур (рідної та культури нової країни), сприяє формуванню нової складної ідентичності;
- 2) асиміляція – передбачає відмову від рідної культури і цілковите занурення у культуру нової країни;
- 3) сепарація – дозволяє зберегти свою національну ідентичність, але означає повне ігнорування зміни соціокультурної ситуації;
- 4) маргіналізація – відмова і від своєї і від нової культури, призводить до деструкції національної ідентичності [цит. за: 6, с. 133].

У постмодерністському контексті бінарна опозиція «свій/чужий», яка протягом усієї історії людства була базовою для визначення меж своєї національної/етнічної/культурної тощо групи, при порівнянні себе з іншими групами змінює ціннісні параметри. Якщо раніше межі «свого» і «чужого» були жорстко детерміновані, то тепер кордони свого і чужого можуть бути змінювані/примарні/нечіткі. Слід зауважити, що розуміння «чужого» також має доволі широкий семантичний діапазон. У різні часи окреслення зазначеної домінанти коливалося від «не такий, як я/ми, інший» і аж до «конфронтуючий, ворожий».

Не можна сказати, що унітаризація світу, зникнення чітких меж зовсім нівелює значення «іншого». Радше пом'якшує зіткнення/діалог різних культур, толерує ставлення до іншого, відмінного. Водночас важко заперечувати, що сучасна відкритість світу, розмивання кордонів часто провокують загострення міжетнічних та міжкультурних конфліктів радикально налаштованих груп на релігійному або ідеологічному ґрунті.

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед, необхідністю усвідомлення ситуації, яка склалася не тільки в Україні (російсько-українська війна), і пошуку алгоритму виходу з неї, але й появою схожих ситуацій у різних регіонах світу. Ці тенденції виникають зокрема у зв'язку з неможливістю консолідації суспільства через недооцінену загрозу зіткнення «свого» і «чужого» в ціннісних системах соціуму (релігійні розбіжності, регіональне мислення, вороже ставлення до інших культурних традицій тощо).

У часи соціальних потрясінь, історичних катаклізмів, економічної нестабільності людина відчуває втрату ґрунту під ногами, що в свою чергу призводить до розмивання соціальної ідентичності. Особливого значення опозиція свій/чужий набуває для усвідомлення себе і свого місця в чужому просторі для емігрантів. Як зазначає Л. Тарнашинська, відбувається неунікний процес обживання чужого простору,

увіходження в простір Іншого, це супроводжується переакцентуванням (децентралізацією) опозиції батьківщина/чужина – залежно від ситуації більшою чи меншою мірою [3, с. 417].

Новизна дослідження полягає в тому, що з'ясування особливостей бінарної опозиції «свій/чужий», проблеми виживання в багатокультурному суспільстві, тематика пошуку «малої батьківщини» крізь призму імагологічного дискурсу у п'єсі Джорджа Риги «Лист до мого сина» вперше стають об'єктом аналізу у вітчизняному літературознавстві.

Тема еміграції для України стала популярною ще наприкінці XIX ст., саме тоді почався масовий виїзд за межі України трудових мігрантів у пошуках кращої долі. З того часу українці, гнані політичними, соціальними, економічними негараздами, розпорошувались по всьому світу, часто залишаючись у чужій країні назавжди. У наші дні масштабні міграції з України трансформувались переважно в таке явище, як заробітчанство. Утім війна, яка точиться на території України нині, внесла свої корективи – спровокувала багатомільйонні міграції біженців до різних країн світу.

За всю історію переселень, напевно, найбільша кількість українців осіла в Канаді, сформувавши там свою громаду, яка спочатку трималась дуже відсторонено, але згодом стала активною учасницею громадського і політичного життя країни. Сьогодні можемо говорити про цілий пласт літератури, як дослідницької, так і художньої, присвяченої проблемі переселення, адаптації і вкорінення українців у канадське соціокультурне середовище: «Жовті чобітки» В. Лисенко, «Сини землі» І. Кириака, «Усі діти баби», «Кровні лінії» М. Косташ, «Мед і попіл», «Зелена бібліотека» Дж. Кулик Кіфер, «Після похорону баби» Т. Галая, «Співай для мене, калино» Л. Грекул, «Лист до мого сина» Дж. Риги тощо.

Джордж Рига – англomовний канадський автор українського походження, який здобув визнання як прозаїк і драматург не лише в Канаді, але і в країнах Європи. Йому належать збірка поезій «Пісня моїх рук» (1956), романи «Голодні гори» (1963), «Балада про збирача каміння» (1966), збірка оповідань «Бідні люди» (1962), п'єси «Індіанка» (1961), «Схід сонця над Сарою» (1972), «Лист до мого сина» (1981), «У тіні стерв'ятника» (1985) та ін.

Попри те, що Джордж Рига відомий як канадський автор, він ніколи не забував про свої витоки, про що свідчать його твори. Письменник виріс у бідному сільському поселенні іммігрантів біля Атабаски (Альберта) і в юні роки, не маючи коштів на навчання, змушений був займатися важкою фізичною працею, внаслідок чого отримав травму руки: втратив два пальці і частину третього [5, с. 206]. Далі майбутній письменник працював на різних роботах і заочно навчався. Згодом вирвавшись із свого бідного сільського оточення, Джордж Рига відчував докори сумління по відношенню до батька, який так і залишився незаможним селянином із поселення іммігрантів. Тема непростого життя бідної людини, селянина – одна з магістральних у його творчості, на думку ... «він відчуває спорідненість з ними, оскільки виріс в альбертинській сільській етнічній громаді» [5, с. 206].

Автобіографічна п'єса «Лист до мого сина» фокусується на ситуації, аналогічній до життєвої історії письменника, – суперечка між старим Іваном Лепою, іммігрантом з України, і його сином Стефаном, який переконає батька покинути свою сільську хатину і переїхати до нього в місто. «Це історія мого батька, – зазначає сам автор, – [...] коли постановку демонстрували по телебаченню, мій батько проплакав цілий вечір. Він пізнав себе – я не надто добре це замаскував» [5, с. 205].

Прикметно, що в п'єсі Джордж Рига виступає з позиції батька, тобто показує історію батька й сина, дзеркальну до своєї власної. Думається, що в цьому слід вбачати намагання автора зрозуміти свого батька, побачити ситуацію його очима. Хоча, слід наголосити, що письменник формує уявлення про Україну крізь ментальну призму канадця. «Художній світ, створений Ригіою, – за словами Дж. Хоффмана, – був місцем, де він прагнув розв'язати свій внутрішній конфлікт» [цит. за: 5, с. 206].

Джордж Рига зауважує, що хотів би, аби п'єса сприймалася не як етнічний твір, а як твір етнічного походження [5, с. 206]. У цілому ж, п'єса може бути представлена як дослідження ідентичності (національної/ культурної/ соціальної), що є цілком природним для авторів етнічного походження. Також у «Листі до мого сина» Дж. Риги окреслюється тематика пошуку «малої батьківщини», конструювання етнообразів, проблема мультикультуралізму. Як зазначає Тарнашинська, залишаючись ментально українцями, письменники-емігранти неминуче мусили інтегруватися в чужий світ, світ Іншого не як Чужого (хоча така підсвідома пересторога залишається), де, відповідно, є своя домінанта, панівна культура і культури маргінальні, периферійні, привнесені з інших етнічних територій і спільнот [3, с. 417].

Загалом, досвід переселення до іншої країни та адаптації до нових соціокультурних реалій – це завжди психотравма, заснована на протистоянні «свого» й «чужого». І від того, наскільки іммігрант готовий забувати своє та приймати чуже, залежить його більш-менш безболісна інтеграція в нове соціокультурне

середовище. Втім, безперечно, необхідне значне вольове зусилля для подолання внутрішнього конфлікту. Так, протагоніст п'єси Джорджа Риги старий Лепа залишається Чужим на новій батьківщині попри те, що більшість свого життя він прожив саме тут. Не тільки його свідомий спротив «канадизації», але й своєрідне неприйняття цією країною його в своє лоно, породжує конфлікт між новими реаліями та Іваном Лепою як Іншим. Чоловік, котрий віддав своє здоров'я цій країні, працюючи на вугільній шахті, став мертвим для неї ще за життя, адже випадково потрапив до списку загиблих під час вибуху в шахті. Після досягнення пенсійного віку, він фактично залишається без засобів для існування, оскільки не може працювати за станом здоров'я і не отримує пенсію через помилку в документах, за якими вважається загиблим. «Оцими руками я будував цю країну! – у розпачі вигукує Лепа до Ненсі, представниці влади, котра ним опікується, – Я створював пенсію! Я створював роботу для вас!» [4, с. 27].

Співвідношення свого/чужого простору реалізується для Івана Лепи втратою старої батьківщини (Свій простір) і набуттям нової (Чужий простір), де Свій топос з часом перетворюється на міфологічний простір, а Чужий так і залишається чужим і ворожим, він всіляко відштовхує чоловіка: забирає рідних людей (дружина Ганя помирає молодою, сина виховує родина сестри і він поступово віддаляється, ворожість і непорозуміння між родиною сестри і сином Стефаном та Лепою росте), соціум викреслює старого Івана Лепу зі списків живих. «Це трапилось... коли? Вчора? Рік тому? Це не має значення. Вона [представниця влади] прийшла той перший раз ... портфель у руці з «Урядом Канади» ... сказати мені, що я помер... Якби я був урядом Канади, то, принаймні, послухав би серцебиття перед тим, як сказати, що людина мертва!» [4, с. 3]. Фактично Іван Лепа представляє ціле покоління українських переселенців, чий травматичний постколоніальний досвід підсумовується в п'єсі Дж. Риги. Так, протагоніст говорить про тяжке становище іммігрантів у цілому: «... але якщо ти вдова і не знаєш мови – га? Хто потурбується про тебе? Твої сусіди? Уряд? Ковбой у вузьких штанях, котрий продає тобі черевики? Дзуськи! Ніхто не перейматиметься бідними!» [4, с. 9]. «Бути вдовою іммігранта погано. Бути вдовою без нічого – це як бути сліпою і глухою і не мати чого поїсти» [4, с. 8]. Отже, Іван Лепа є своєрідним уособленням колективного Чужого в конкретній соціокультурній реальності, демонструючи на своєму прикладі наявність перманентного конфлікту між індивідом і соціумом, коли обидві сторони декларують ворожість і неможливість взаємоприйняття. За стратегіями акультурації, які традиційно виділяють дослідники, це так звана сепарація – індивід не відмовляється від своєї національної ідентичності, проте ігнорує зміни в новій соціокультурній ситуації. Більше того, виявляє свідомий спротив навколишнім реаліям, пливе проти течії. Так, складна ідентичність Лепи провокує протистояння між індивідом (Іншим) та соціумом.

Єдиним «Своїм» локусом для Івана у ворожому середовищі стає його ферма – невелика територія, яку він свого часу відвоював у суворій природі Канади, така собі міні-модель старої батьківщини. Тут живуть його спогади про молодість, родину, тут він знаходить хоча б тимчасові, обмежені ресурси для існування, поки його становище залишається невизначеним. Речі інтер'єру, які оточують старого Лепу, є своєрідними актуалізаторами родинної пам'яті – все нагадує його молодість, його стару батьківщину, часи, коли була жива дружина. Прогрес жодним чином не торкнувся його самотнього існування. Наприклад, кухня має лише найнеобхідніше начиння для існування «старого, овдовілого, самотнього мешканця» [4, с. 1].

Процес пошуку втраченої «малої батьківщини» для Івана Лепи завершується створенням її сурогату – ферми на канадській землі, а от його сина Стефана, який вже є носієм подвійної ідентичності, ця модель «малої батьківщини» не задовольняє. Лепа пропонує: «У цьому будинку... я зроблю кімнату для тебе, щоб ти мав своє місце, де можеш спати. Нічого подібного до будинку твого дядька Дмитра, але чисту, з великою кількістю вікон, в які буде проникати сонце»... [4, с. 23]. Стефан не пристає на пропозицію батька жити в будинку на фермі: «Я приїжджатиму до тебе влітку, я обіцяю. Але я не можу жити з тобою» [4, с. 23]. У цьому є символічний прояв приналежності до іншого, Чужого для Лепи, але Свого простору для Стефана, адже він виріс у Канаді, і простір його батьківщини за походженням апіорі стає міфологічним для нього.

Дім сестри Марини і її чоловіка Дмитра стає Чужим для Лепи. Марина та Дмитро поступово «обживають» Чужий простір (вони живуть у місті), привласнюючи його, надаючи йому ознак Свого: «Завжди в їхньому будинку з цією вишитою скатертиною [...] їхній будинок з українськими календарями, надрукованими в Нью-Йорку з усіма святами червоним» [4, с. 20]. Він стає Своїм і для Стефана, але не для Лепи. Так, Іван зізнається Ненсі: «Я не бачив його, окрім як на свята і завжди в їхньому домі»..., «Інколи мені треба було трохи випити перш, ніж я знаходив у собі мужність зайти в їхні двері» [4, с. 23]. Таким чином Лепа поступово стає Чужим для Своїх, і не приймаючи ані мови, ані

культури нової країни проживання, поступово піддається маргіналізації, особливо це підкреслюється його перманентним перебуванням у замкненому просторі його ферми, свідомим відмежуванням від того, що відбувається за її межами.

Ретроспекції-спогади, рефлексії старого Лепи – це спроба повернути старий топос, а відтак – можливість зберегти свою ідентичність (інакшість), щоб мати змогу протистояти новому (Чужому). Ідея споглядання минулого реалізується за рахунок дворівневої організації сцени. На нижньому рівні відбуваються безпосередньо події п'єси, а на вищому демонструються картини, що виринають у пам'яті Івана Лепи. Фігури, які з'являються на верхньому рівні, нечіткі і слабо освітлені. Так він спілкується з померлою дружиною, сином, сестрою та її чоловіком, поляком, з яким колись працював і товаришував. Прикметно, що верхній рівень переважно слугує для розгортання його особистої драми (конфлікт із сином), а нижній – формує простір соціальної драми Івана Лепи (конфлікт із канадським соціумом).

У цілому, для Лепи притаманний певний лімінальний стан – перманентне коливання між минулим (спогади, рефлексії, фантазії, уявні діалоги з близькими) і теперішнім (реальне життя – боротьба за виживання у ворожому соціумі).

Одним із завдань автора п'єси є регенерація родинної, історичної пам'яті через оприявлення рефлексій постколоніального досвіду. Лепа в уявному діалозі з сином розповідає історію свого дядька Микити, який жив в Україні за часів дитинства Лепи, був учителем і одного разу, повертаючись із бібліотеки, по дорозі додому був застрелений солдатами-окупантами. Лепа описує огидну сцену, коли окупанти у військовій формі, під дією алкоголю, обізвавши чоловіка собакою, принижували його, наказували гавкати, один із них ткнув рушницею в книги, а позаяк учитель назвав їх дурнями, то застрелили його, поцілвши в спину. Нищість і духовне убозтво ворогів як носіїв Чужої ідентичності автор підкреслює, зображуючи їхню ганебну поведінку в контрасті до вчителєвого заклик до учнів: «Не читайте Шевченка так, як черниці бурмочуть вечірню молитву на заході сонця! Діти! Читайте його зі стиснутими кулаками... щоб кров гухала у вухах..., а очі були звернені до висот духа!» [4, с. 25]. Так автор акцентує на варварській ідентичності агресорів і незламності поневолених українців.

Мультикультурний дискурс формується довкола героїв п'єси: Іван Лепа – українець, його друг Мазур – поляк, бригадир секції в шахті – швед, соціальний робітник Ненсі – дочка єврея. За свідченням старого Лепи всім їм доводилося докладати чимало зусиль, щоб вижити в чужій країні. Вони втілюють спільний багатокультурний образ, який приймає всі виклики, поставлені канадським урядом перед іммігрантами (Чужими).

Боротьбу за успіх у Чужому просторі виграють ті, хто приймає правила гри нового ком'юніті, втім, входження в Чужий простір і прагнення стати для нього Своїм так чи інакше вимагає жертв. Всі решта приречені на виживання. Так, урбаністична локалізація для Дмитра – це можливість наблизитися до ділового світу, поступово стати Своїм у Канаді, він «підприємець, тепер носить маленькі англійські вуса. Білу сорочку і темну краватку. Його плечі в передчутті не турботи світу, а приниження задля гарного життя. Він вступає до кожного клубу, який готовий визнати його своїм членом... але він не має спокою і керований речами, про які не говорять...» [4, с. 20].

Дружина Дмитра Марина також свідомо піддається асиміляції задля прийняття в буржуазне канадське суспільство, її «українськість» лише позірна. Лепа звинувачує обох у прагненні виконувати все, що від них очікується, забуваючи, хто вони є насправді, і з іронією зазначає, що вони все одно залишаються «щирими українцями», а не «щирими канадцами», оскільки останнє – це прерогатива «англіків». (с.) Таким чином, на думку Івана Лепи, його родичі так чи інакше залишаються Чужими, та ще й зраджують свою ідентичність, історичну пам'ять і тих українців, які прагли свободи, а не пристосуванства, тікаючи від колонізаторів на історичній батьківщині. Його слова, звернені до Дмитра: «Ти пам'ятаєш слова, сказані помираючими людьми живим? Навчайтеся в інших, але не забувайте, хто ви є! Оскільки ми були рабами, які скуштували смак свободи!»

Попри те, що сам Іван Лепа не зміг повноцінно і безболісно інтегруватися в канадське суспільство, він бажає кращої долі для свого сина: «Я хочу, щоб ти розумів цю країну, був готовим для цього. Я хочу, щоб ти вийшов із тіні ряси священника. Тепер тут для цього немає місця, ти повинен вийти з цієї старої темряви, якщо ти хочеш бути громадянином цієї країни». [4, с. 23].

Цікаво в п'єсі обігрується/проговорюється постколоніальний досвід іммігрантів. Так, Іван Лепа та його товариші, полишивши Україну, колонізовану Росією та Польщею, потрапляють у постколоніальний простір Канади.

Іван Лепа в уявному діалозі з другом-поляком визнає, що в своїх рідних країнах вони були б ворогами, могли б навіть воювати один проти одного, кожен за інтереси своєї країни, а в новій країні проживання (в Чужому для обох просторі), долаючи одні й ті ж труднощі, стають найліпшими друзями, ближчими за кровних родичів. Тобто залишаючись кожен у себе на батьківщині вони б мали статуси колонізатора і колонізованого, а в Чужому просторі стають рівними, залишаючись при цьому Чужими в новій країні проживання.

Іван Лепа – емігрант з колонізованої країни, потрапивши в Канаду, до певної міри сам виступає колонізатором, коли відвойовує у природи прерію, і подібно до перших європейців, які заселяли канадську землю, будує на місці, очищеному від заростів дерев і каміння, свою ферму.

Таким чином, автор п'єси «Лист до мого сина» піднімає у своєму творі теми виживання в Чужому просторі, невикоріненості, маргіналізації, сенсу переселення, рефлексій постколоніального досвіду. Актуальною постає проблема безправності емігрантів і соціальної байдужості до представників багатокультурного канадського соціуму (Чужих), які можуть ставати Своїми (і залишаються Іншими для Канади) між собою через подібні обставини проживання.

Стратегії формування дихотомії «свій/чужий» реалізуються через зображення психологічного простору персонажів різних національностей (українців, поляків, євреїв) як Своїх, а представників канадської влади як Чужих; хронотопний дискурс, який розгортається довкола пошуку Свого локусу в Чужому просторі, також охоплює пошук персонажами «малої батьківщини», а світ речей має символічне значення, створюючи ілюзію перебування в Своєму просторі, слугуючи актуалізаторами рідної пам'яті, допомагає персонажам п'єси відчувати психологічний зв'язок із втраченим Своїм локусом, а також рятує від самотності та відчуженості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальова Г. Опозиція «Свій – Чужий» при формуванні національної ідентичності в контексті глобалізації. Наук. зап. нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філософія : зб. наук. пр. Острог, 2009. Вип. 5. С. 84-91.
2. Наливайко Д. Сучасна літературна компаративістика у Франції. Слово і Час, 2009. № 11. С. 15–19.
3. Тарнашинська Л. Презумпція доцільності. Абрис сучасної літературознавчої концептології. Література розфокусованої свідомості: до категорії «діаспора» та її інтерпретацій у літературознавстві. Київ: Києво-Могилянська академія, 2008. С. 412–432.
4. Ryga G. A Letter to My Son. Winnipeg: Turnstone, 1984. 117 p.
5. Suchacka W. Za Hranetsiu' – 'Beyond the Border': Constructions of Identities in akademischen Gradeseines Doktors der Philosophie der Philosophischen Fakultät der Universität Greifswald. Greifswald, 2010. 422 p.
6. Цимбал Т. Між двох культур: проблема збереження національної ідентичності в умовах імміграції. Наук. зап. нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філософія : зб. наук. пр. Острог, 2009. Вип. 5. С. 130–138.

T. Shadrina. “A stranger among strangers” in George Riga’s play “A letter to my son”. – Article.

Summary. The article examines the strategies of implementing the dichotomy “own/foreign” in the play “A Letter to My Son” by the Canadian author of Ukrainian origin, J. Ryga, through the prism of the formation of ethno-cultural identity.

Key words: own, foreign, other, postcolonial experience, imagology, identification, chronotope, space, multiculturalism.